

ZEMPLÉNI ÚJSÁG

POLITIKAI HIRLAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. szám.
Megjelen hetenkint kétszer:
Szerdán és szombaton reggel.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő: Főmunkatárs:
Ifj. MECZNER GYULA. BIRÓ PÁL. Dr. HÁM SÁNDOR.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 korona, félévre 6 kor.,
negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 12 fillér.

Az iskolai év végén.

Falkus, jun. 30.

Szép június a gazdák és a tanulók hónapja, mert a legtöbb családban ilyenkor a termés és az iskolai vizsgálatok várva-várt kilátásai képezik a legfontosabb, legérdekesebb beszéd tárgyát.

A tanuló ifjuság szellemi képzése és tanulmányainak eredménye nagyban és egészben véve kielégítő s azok szorgalma és készültsége általánosan véve megelégedésre méltó. De mikor most így az iskolai év végén, a szülők és tanulók oly érthető természetes örömmel dicsekednek el a jeles és jó osztályzatu bizonyítványokkal — ha a dolog mélyére tekintünk, ha a jövőt komoly szemüvegen át nézzük és magasabb szempontra emelkedve vizsgáljuk a mindennapi élet megnyilatkozásait, a borongó kétkedés bizonyos rezignációjával kérjük Petőfivel: „Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága? Avagy virág vagy te, házam ifjusága?”

Valljuk meg, hogy a kétkedésnek, a fájó bizonytalanság érzésének nagyon is megvan az oka. — Nem azért, mintha a magyar tanuló-ifjuság, elkezdve az elemi iskolától — fel egész az egyetemig keveset tudna s nem eleget tanulna, — sőt ellenkezőleg. Am a baj oka abban rejlik, hogy az ifjuság iskolai nevelése nélkülözi a legfőbb, legbiztosabb s a legszükségesebb alapot: a *leleknek és a szívnek igazi kiművelését*. S ennek oka az, hogy a mai iskola célja, a mai tanítás rendszere — elég té-

vesen — csak arra törekszik, hogy a gyermekifju minél *többet tanuljon*. De hogy miként gondolkozik, érez, minő szóbeli megnyilatkozás uralja a gyermeket és ifjut, azzal bizony édes-keveset törődnek a mi jeles modern paedagogusaink. Mert szívet, kedélyt kiképezni csak szív és kedély képes. Valamint a gyémánt csak gyémánt által nyeri el tisztaságát, fényét, ugy a szív is csak a szív által. A nevelő vagy a tanár száraz előadása, zsarnokos szigortól kísért tevékenysége és érdeklődése a gyermeknél csak alkalomra vár, hogy idővel szétörje a szabad akarat jármát; míg ellenben ha az érző szív melegségével, gyengéd és oktató szigorral törekedünk hatni és nevelni, akkor a kötelességek járma nemcsak édes, hanem könnyű is lenne. Az a baj, hogy nagyon is praktikusak vagyunk s minden tekintetben az igazi kalmár szellem uralja paedagogiánkat, a mely a dolgoknak, és az életnek értékét számokban kifejezhetően appreciálja és mindig és mindenben csak a *külső sikerrel* hivatkozik. Közoktatásunk nagy vonalán meghibbant a lélek-összhang: *az elme és a szív egysege*. Pedig ha az értelemnek szerve az agy, ennek viszont ikertestvére a szív, az érzés. Mai közoktatásunkat pedig egy alapjában téves és könyelmű áramlat jellemzi: *végtelenségig emelni az elmét a szív rovására*. Hiba az, hogy az *ész egyed — uralkodó, a szív pedig csak szellér*; ez utóbbit a pápaszemes tudósok nagy kegyesen, mosolyogva átengedik az igen tiszteletreméltó nőnemnek, hogy az csináljon vele

amit akar, az ő dolga. Hej pedig emberi lelkünknek ezen két ereje elválaszthatatlan, a legfényesebb elmének működését a szív niveláló munkája nélkül valami rettenetes, végzetes árny kíséri, sötétíti el. Két édes testvér az ész és a szív. Hiszen minden érdemleges, nagy és boldogító gondolat az ész által fogantatva, de a szív által dajkálva — a szívből él. Kopernikus a tudós, az ő elvont, száraz matematikai számításai között hányszor érzékenyül el, öntudatos érzülettel, szívbeli fölhevüléssel olvasva a csillagos ég nyitott könyvében!

A mindennapi élet cáfolhatatlanul igazolja, hogy a mai nemzedék lelke, erkölcsi érzülete meg van metelyezve s teljes joggal reá illenek *Kölcsey* Zrínyi dalának következő szavai: „Nincs magasra vivő szenvedelme, jégkebelben fásult szívet zár.”

És ez az, a mi méltán megdöbbenhet minden józanul gondolkodó embert, a ki a mai gondolkodás hamis jelszavaitól és elmentől nincs inficiálva és a kit kisebb, efemer értékű sikerek ítéletében félre nem vezetnek. Ez az, a mi ezer aggodalomra ad okot, ha fűrckesszük, hogy a mai nagyon *irrealis* nevelés-oktatás hová fog vezetni. Mert azt szomorúan látjuk, nap-nap után, hogy ma már nincs többé *naiv gyermek, ifju, ideális* fiatalság, kinek lelkét, gondolkodását a magasztos ideák, nemes példák és a fennkölt jellemek irányítják. Hanem az élvezetek, multságok, sport, a párbaj kodex, a kapaszkodás, protekció és minde-

nek fölött végül a hozomány.

Nem rekriminálok, hiszen nem az a célom, hogy a kákán is csomót keressek. Egyedüli célom az, hogy kérve-kérjem azokat, kiknek kezébe gondviselő, irányító, nevelő-oktató körébe utalvák a nemzet reményei — ifjaink — hogy a tanuló-ifjuságnak ne csak eszét, értelmét, tudományát műveljék, de a lelkét-szívet és érzelmvilágát is párhuzamosan ápolják, növeljék és fejlesszék. Összes törekvésük, céljuk az legyen, hogy az ifjuság lelkének himpora, az ut granitörmelekével soha el ne vegyüljön, . . . nehogy majdan réveteg szemmel és fájdalmasan kelljen visszatekinteniök, mint jégverés után a bánatos földművesnek: a letarolt termés fölött.

Demeter Janos.

Sátoralja-Ujhely, július 3.

A főispáni installációra nagyban folynak az előkészületek. A vármegye alispánja ez ügyben már széjjel küldte a meghívó elnöki körlevelet a törvényhatósági bizottság tagjaihoz, amelyben értesíti őket, hogy a beiktatási ünnepély e hó tizenhatodikán lesz. Az e napon tartandó rendkívüli közgyűlés délelőtt 11 órakor kezdődik. Itt Hadik Béla gróf főispán leteszi a hivatalos esküt s állását elfoglalva a törvényhatóság nevében a vármegye tőjegyzője üdvözlőt. A közgyűlés után a küldöttségek fogadása következik. Délután a főispán 300 terítékű ebédet ad, amelyre Sátoralja-Ujhely r. t. város és Zemplénavármegye közéletének és társadalmának színe java hivatalos lesz. A beiktatási ünnepély teljes programját a következő számban közöljük.

Panszláv izgatás Zemplénavármegyében. Zemplénavármegyét fenye-

semhogy ilyenekhez menjenek, inkább maradnak leányok... Megszerzik a diplomát s aztán...

Aztán? Itt következik a bökkenő. Mert könnyebb megszerezni a diplomát, mint hasznát venni is annak.

Ma már ezer olyan diplomás óvónő van, a kinek számára elfeledtünk dedót építeni. És van egy pár száz diplomás tanítónőnk, a kinek számára szintén elfeledtünk építeni iskolát. Százával kilincselnek a diplomás leányok s egy néhány év múlva már ezerével. Szegény fejök, mit kezdjenek? Végre is csak férjhez kell menniök valakihez, talán: akárkihez. Egy-egy tanítóképzőbe két-háromszáz leányka kér felvételt ez esztendőben is, holott harminc helynél több nincs. S ennek a szerencsés harmincnak nem lesz majd iskolája. Csak egynek-kettőnek, a nagy többségnek nem.

Most már gondoljátok meg: a gyöngye szerveztetű leánygyermek éppen a fejlődés korában küzd, viaskodik a diplomáért; gondoljátok meg, hogy fele részén visszamarad a fejlődésében, elcsenevészedik; megvan a diploma, de nincs iskola; menne férjhez, de nincs kihez; s ha van: vajjon való-e családanyának. Mindent tanult a kép-

TÁRCA.

Tünődés a leányok jövődjén.

Irta: Benedek Elek.

Nehezen megy az irás, mert szentül megfogadtam „felsőbb” leányaimnak, hogy minden fertály órában ököre szorítom mind a két kezemet s teljes erővel nyomkodom egymáshoz. A felsőbb leányok babonás hite szerint imádság számba megy ez: akiért így imádkoznak, fényesen felel meg minden kérdésre. Igen, míg én az íróasztal mellett izzadok, ők sápadt arccal állanak a professzor nénik és bácsik előtt s bár kicsi fejök tele tudománnyal, rettentő félelem szorongatja szívüket. Isten őrizze meg őket, hogy valamely kérdésre meg ne tudjanak felelni: föld alá süllyednek szégyenlőkben. Bizonyosan föld alá.

Ez a leány. Ilyen a leány. Közöttük a leggyengébb két annyit tanul, mint a legkitünőbb fiú, s az első eminens leány-diák száz annyit drukkol, mint a szekundákra álló fiú-diák. És nem fogy az idővel a leányok szorgalma, sőt növekedik, mert hogy minden második leány manapság a ke-

nyértadó kiváltsága lett, a középosztály leányainak terhes lukszus a műveltség — diploma nélkül.

Mi szülők, mind a hányan vagyunk, így bölcselkedünk: s világ teljesen megváltozott. A leánynak is tanulnia kell, még pedig sokat, ha meg akar élni. Szerezze meg a diplomát. Ne adja Isten, hogy szüksége legyen rá, de ha lenne, mily jó, hogy megvan. Nem kénytelen férjhez menni akárkihez s ha férjhez ment és a házasság nem sikerült vagy özvegyggyé lett: ott a diploma. Megvan a kenyere.

Hallják ezt a mi folytonos bölcselkedésünket a leány-gyermekek, s mire felseledültek, valamennyinek legfőbb ambíciója a diploma. A diploma, mely biztosítja a mindennapi kenyeret és függetlenséget.

Bár bensőleg, titkon, a férjhezmenést mégis csak többre becsülik a tanítónősnél meg az irodában való görnyedezésnél, a fiatal emberekkel szemben más a föllépése a mai leánynak, ki tarsolyában érzi a diploma marsal-botját, mint az egykori leányok, kik előtt nem állott más cél: férjhez menni úgy ahogy lehet. Ugy tetszik nekem, hogy itt csöndes harc folyik.

A férfi mehetsége a megélhetés nehézsége, a különféle pályákon való

gető veszedelméről megdöbbentő hirt közlő a Magyar Távirati Iroda következő tudósítása: A zempléni megyei honnani járásban fekvő Csereztés helységben a nemrég elhalt Dobránszky pánszláv apostol volt lakóhelyén rövid idő óta Chanath Iván görög katolikus pap a község lelkésze. Ez a lelkész volt az, amint most kiderül, aki a viravai görög katolikus esperességnek még a múlt évben Mező-Laborezon tartott papi gyűlésén azt indítványozta, hogy a papi gyűléseknek eddig magyar nyelven szerkesztett jegyzőkönyvei ezen túl orosz nyelven vezetessenek. Ezt az indítványt daczára annak, hogy a gyűlésen a hazafiasan gondolkodó Gulovics János viravai egyházkerületi esperes elnökölt, heves vita után 11 szavazattal öt ellenében el is fogadták. Mivel pedig a Vályi eperjesi püspökhöz, mint fölöttes hatóságához fölterjesztett jegyzőkönyvet a püspök minden megjegyzés, illetve kifogás nélkül küldte vissza, a néhány nap előtt Vidrányban tartott papgyűlés jegyzőkönyvét már csakugyan orosz nyelven szerkesztették. A hazafias magatartásu kisebbség indignációját fejezte ki a pánszláv izgatás fölött és még a gyűlés befejezése előtt elhagyta a tanástermet.

A MEGYE ÉS A VÁROS.

(A városi pénztáros szabadságon. Valkóvszky Elek városi pénztáros szabadságát e hó ötödikétől vette ki. Szabadságidejét Mármaros megyében fogja tölteni.)

(A közigazgatási tanfolyam befejezése. A kassai közigazgatási tanfolyamon mult héten tartották meg az utolsó vizsgálatokat s így a második felév is szerencsésen beárult. A vizsgák eredménye kielégítő, mi a tanfolyam hallgatóinak szorgalmáról tanuszkodik. A jegyzőjelöltek vizsgáinak azonban még nincs vége, mert csak ezután jönnek a szigorlatok, melyek e hó első felében tartatnak meg.)

(Határ bejárás. A kataszteri nyilvántartó és ellenőrző állami mérnökség Horváth Vincze főmérnököt küldte ki a Sátoraljai helyre — rudabányácsi, széphalmi és kis-toronyi határ vonalakat megállapítására. A helyszíni bejárás Rudabányácskán e hó 3-án, Hosszúlázon és Széphalmon e hó 4. és 5-én Kis-Toronyán pedig e hó 8-án fog megtartatni. Az érdekelteknek jogukban van az eljárásról kimenni.)

(Kik lehetnek segédjegyzők. Torontál vármegye kezdeményezése folytán mozgalom indult meg az országban az iránt, hogy segédjegyzőkül csak jegyzői oklevéllel bíró egyének alkalmazhassanak. E mozgalom pártolására vármegyénket is felkérték s valószínűleg csatlakozni is fog hozzá. Bár nálunk nincs szükség e rendeletrre, mert segédjegyzőink mindannyian művelt, kvalifikált emberek.

zöben, csak éppen azt nem, mire egy jó háziasszonynak szüksége van. Fél-szeg minden dolgában Mert igaz, hogy művelt embert nem elégíthet ki egy nő, aki kitűnő gazdasszony, de műveletlen. Am éppugy nagy baj, ha magunkfajta művelt embernek a felesége műveltnék művelt, de gazdasszonynak — rossz gazdasszony.

Nem az a baj, hogy leányaink diplomát szereznek, hanem az, hogy a diplomáért tanulnak, csakis a diplomáért.

Nem az a baj, hogy a diploma kárba vész, mert végre is minden diploma számára nem lehet iskolát építeni, — hanem az, hogy leányaink nevelése tökéletlen, a mindennapi élet követeléseinek meg nem felelő. Minél több nyelven való parlirozás, mennél diszesebb, szemrontóbb kézimunkák készítése, na meg a zongora: ez a mi szemünkben a művelt leány. Az irodalmi műveltségök roppant fogyatékos. A háztartásbeli tudományuk jóformán semmi. Mindenből valamit, semmit tökéletesen. S ehhez a fogyatékos műveltséghez rengeteg tanulás árán jutnak.

De mintha virradna. Most olvasom!

HIREK.

Julius hó elsejével a Zempléni Ujság-ra új előfizetést nyitottunk. Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket azokat, kik az előfizetési díjjal még hátrálékban vannak, s azokat kiknek előfizetése június hó végével lejárt, hogy az előfizetési díjakat lapunk kiadóhivatalához minél előbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a szétküldésben fennakadás történjenk.

Füredre utazó előfizetőinknek készségelet után küldjük lapunkat habár több ízben is változtatjuk lakóhelyüket. Kérünk az esetleges cím-változásokról egy levelező-lapon értesítést.

— Királyi adomány. Ófelsége kabinet-irodája utján Megella Illés sátoraljai helyi lakos nyugalmazott tanítónak 30 kor. segélyt adományozott.

— Kossuth szobor javára. Szendrey Mihály kassai szinigazgató ajánlatot tett a polgármesternek, hogy szeptember hó első felében a mostani személyzettel, minden költség felszámítása nélkül a Bor-t előfoga adatni a Kossuth szobor alapja javára. Örömmel vesszük tudomásul Szendreynek e hazafias áldozatkészességét.

— Stefánia-templom felavatása. B. Olasziban vasárnap szentelték föl nagy ünnepséggel a Lónyay Stefánia grófnő segélyezése mellett fölépült Stefánia-templomot. A grófi pár, Stefánia gyöngékedése miatt nem jelent meg, helyettük művészi kivitelű templomszékkeiket a báró Waldbott-család foglalta el. A grófasszony a vendégek tiszteletére ebédt adatot.

— Emlékkö leleplezés. Már megemlítettük egy rövid tudósítás révén, hogy Sárospatakon egyszerű de bensőségteljes ünnepély keretében leplezték le a b. e. Emődy Dániel volt főiskolai jogtanár síremlékét a ref. temetőben. Az ünnepély a főiskolai énekkar megható gyászadalával kezdődött, mely után dr. Meczner Sándor jogakadémiai dékán, Emődynek, a magánjogi katedrán utódja, mondott szép beszédet, hatásos szavakkal szólván Emődynek, mint tudósnak és mint embernek érdemeit, erényeit. Beszéde végén szép koszorút helyezett el a síremlék talapzatára. Az ünnepség az énekkar szereplésével ért véget. A síremlék, mely Emődy tisztelőinek és tanítványainak adakozásából készült, egyszerű szürke gránit mintegy 3 méter magas oszlop, melyet fekete vasrács vesz körül.

— Aratás. Az egész megyében az aratás már megkezdődött. A beérkezett jelentések azonban igen aggasztóak. Vannak olyan határok ahol 3—4 magnál többre nincs kilátás. A termények rosszabbulását a legközelebb elmúlt 1—2 napi hőség idézte elő.

— Szárazság és viharok. Hetek óta nap-nap után vettük a hírt a vár-

hogy új tanítástervet készítettek a felsőbb leányiskoláknak. Az öt megillető helyre állítják a nemzeti irodalmat és a hazai történelmet s visszazsorítják a németet szintén az öt megillető helyre. Nem terhelik túl ezután a leányokat a fejlődés korában. És nem ronthatják a szemüket, nem görbítettik a hátukat diszmunkákkal, de megtanítják őket a ruhafoltozás hasznos művészetére. Akit így nevelnek, az szereshet aztán diplomát s nem baj, ha nincs — állás.

Látni fogják a sokat szidott férfiak hogy helyesebb utra terelődött a leánynevelés s nincs ok félni sem a diplomás, sem a diplomátlan leányoktól. Csak ne neveljük nagy igényűnek a leányunkat. Egyezzzünk meg ebben mind mi középosztálybeli szülők. Mert bizony mondom, szép és dicső a tanítónői állás és szükséges is, de világ végéig mégis csak legszebb s legdicsőbb állás marad a leánynak — a feleségi állás.

En mondom ezt, kinek egy regényben három leány maradt pártában . . .

megye minden részéből hogy nem egyhelyt óriási fölhőszakadás tette tönkre a vetést, többhelyt meg a jég verte el az emberek reményességét. A vihar is nagy károkat okozott ország-szerte, úgy, hogy az oly fényesnek mutatkozó termései remények kezdettek csökkenni s általában tekintve most a termései kilátást, ország-szerte közepesen mondhatjuk. Milliókra mennek az elszenvedett károk, ami az ország vagyonsodásában óriási csorbát jelent s sok munkának és véres veréjtékes fáradságnak nem lesz meg az idén a kellő gyümölcse. Az eső, a jég és vihar meghiúsította a gazda legszebb álmát, keserű könyveket süjtött ki szeméből látva a pusztulást a még elébb virágzó, pompás termésnek tönkrementelét. Az időjárás különös szélsője, hogy míg az ország nagy részét eső, jég és vihar látogatta, egyes vidékeken meg nagy szárazság uralkodik, ami épen oly káros és megrontója a fejlődő vetésnek. Így például Sárospatakról írja egyik levelezőnk, hogy ott már az 57-ik napja nem volt egy szem eső sem, úgy hogy a vetés így csak nagyon satnyán fejlődhetett ki. A legelőkn alig csipetnyi a fű és az állat-állományt szemmel láthatólag lerontotta.

— Ucai véres verekedés cím alatt lapunk mult szerdai számában egyik tudósítónk levelezése nyomán közölt híreinkre vonatkozólag Frits Gyula tokaji r. biztos annak közlésére kér fel bennünket, hogy az említett verekedés lezajlása közben igaz, hogy Bor József — miután öt előbb Kocsis Pista arcult ütötte — Kocsist egy szék lábbal fejen vágta, de nem szurtak meg senkit és Hudák csak nézte a verekedést. Arról is értesít a levél, hogy a városháza mintegy 400 méternyire lehet a már említett véres dulakodás színhelyétől.

— Halálozás. Lukács Mihály vásárhelyi ev. ref. tanító 65 esztendőskorában s tanítói hivataloskodásának 43-ikévében, hosszas szenvedés után június 30-án reggeli 4 órakor Vásárhelyen elhunyt.

— A munkácsiak feltett erénye. Munkácsra a kasszirfrájlakra rossz idők járnak. A rendőrségnek tudomására jutott, hogy a kávéházi kassasszonyok bevallott rendeletük határára túl is igyekeznek a kávéházak és vendéglők érdekeit szolgálni s gyanus erkölcsi magaviseletet tanusítanak; oly végzést hozott tehát, hogy alkalmazottjai passe partout-val láttassanak el s így előfordul esetben a szabályrendelet ellen elkövetett kihágásokat haladéktalanul megtorolni s irtani lehessen.

— Hullámsír. A fürdésnek ismét van egy áldozata. A mult héten ugyan B. Zsadányon a Bodrogban lubickoló gyermekek közül egy, ki úszni nem tudott, Pásztor Péter a folyó közepéig bement, ott aztán magával ragadta az ár. Társai közül, kik mind apró gyermekek voltak, egy sem tudott rajta segíteni s így odaveszett. Holtestét csak késő este fogták ki.

— Katonatiszt, a ki nem nyúlt kardhoz. Nagy feltűnést keltett a kassai sétatéren egy katonatiszt és egy rendőr közt lefolyó rövid jelenet. A katonatiszt a sétatérré ment hűsülni s míg ő a lombos fak árnyékában sétált, a kutyája ott szaladgált a virág ültetvények között. A sétatél közönség kíváncsi volt, vajjon a rendőr észre veszi-e a kutyát s szól-e a tisztturnak. A rendőr szemet vetett az ebre s egyenesen a gazdája felé tartott. A publikum megállott és várta a nagy jelenést. Szentül azt hitték, hogy ha a rendőr figyelmezteti a tisztet a hatóság tilalmára, az menten kardot ránt és levágja a rendőrt. A tapasztalat erre engedett következtetni. A rendőr illő tisztelettel a tisztur elé lépett, szalutált s tudtára adta, hogy a sétatéren tilos ebekkel járni. No most! Nagyanyitl szemekkel várták a szörnyű vérengzést. Csálódtak. A katonatiszt nem nyúlt kardhoz. A tisztelgést szalutálással fogadta:

— Szépen köszönöm a szives figyelmeztetést.

S magához parancsolta a garázdálkodó kutyát és a sétatérről távozott.

— Sok a krajcár. A krajcár, a régi értékű rézpénz, már jó idő óta nem pénz többé, hanem azért kitzított határidőig becsérték teljes értékében fillérekre, kitzíttek egy újabb határidőt, melyen belül a krajcárt és a félkrajcárt becsérték névértéküknek felére. Ez a határidő a mult év februáriusban már lejárt, de úgy látszik, még mindig sok a krajcár. Ez látszik legalább a pénzügyminiszternek most kiadott körrendeletéből, a melylyel a februáriusi határidőt további intézkedésig meghosszabbítja.

— Nyomozó levél. A tokaji járás főszolgabírája a következő nyomozó levelet tette köze: »Szofter Joachim 33 éves izr. nős volt italmérő és bonyagykereskedő, előbb tolcsvai, legutóbb tiszatüredi lakos 999/V. kh. számú III-ad fokú jogerős ítélettel mesterséges bor készítése és forgalomba hozatala miatt 2 hónapi elzárásban és 700 korona pénzbüntetésben és esetleg ennek megfelelő 36 napi elzárásban marasztaltatván, — az ítélet végrehajtása elől ösmeretlen helyre, állítólag külföldre eltávozott. — Felhivatnak az összes bírói, közigazgatási és rendőrhatalóságok, hogy nevezett elíteltet nyomozni s feltalálás esetén öt alólítottak hivatalához elővezettetni, esetleg tartózkodási helyéről alólítottat haladéktalanul értesíteni sziveskedjenek. — Tokaj, 1901. évi május hó 31-én. Füzeses éry Ödön, főszolgabíró.«

SZÍNHÁZ.

A kassai szintársulat.

Sátoraljai hely, jul. 2.

Tisztelt lapársainkkal együtt mi is a közönség őszinte megnyilatkozását visszhangoztuk, amikor a kassai szintársulat egyes előadásairól az elragadtatás hangján irtunk. De e mellett nem lehet figyelmen kívül hagyunk az igazgatóság szinpadí érzékének és művészi ötletességének azt a zsenialitását, amelylyel a hat előadás műsorát összeállította. Nem akarunk e szük keretben a kassai színházról, mint olyanról beszélni, amelynek téli műsora felülmulja az összes magyar szinpadok műsorát. De hogy csak egy numerust említsünk, a kassai igazgatóság az elmult télen a fővárosi opera, nemzeti, nép és magyar színházak műsorának kiváló és sikert aratott termékeiből 36 ujdonságot hozott színre jeles előadásban és fényes kiállítással. Am ha a nálunk végigjátszott kis műsort is végignézünk, dicsérnünk kell annak összeválasztását.

John Sidney dallamos muzsikája után, a Bibliás asszony francia pajzánkodó zenéje, erre pedig a Milöcker lágyabb és szentimentalisabb stíljé, kaviárnak milderre egy kevés orfeum zsáner, Rozenzweig akkordok az Asszony regiment-ben. No ez csak afféle vasárnap művelvezet. De a mai magyar operett szinpadnak — sajnos — immár egyik kelléke. Szivesebben hallgattuk volna egy Parasztbecsület-et, vagy Hoffmann meséit, amint hirdette volt. Ugy tudjuk, az első azért került le a műsorról, mert sokféle kíváncsiak voltak az utolsó selejtes termékre is, a Hoffmann meséi-hez szükséges szinpadí technikát pedig a rövid itt időzés alatt már megoldani nem lehetett. No de remélhetőleg ebben a ragyogó, isteni szárnyalású muzsikában lesz részünk nem sokára. És ha jóra fordulnak a dolgok, éppen a kassai szintársulat magas nívójú előadásában. Egyébként ezt az operát kisebb társulat elfogadhatóan elő sem adhatja.

Jeles dolog volt a Bor szinrehozatala. Gárdonyi zamatos, édes hangu magyar falusi törtéjelema úgy diszlet ebben a társaságban, mintha valami szines és illatos pikantériával, kacér kacajjal telített báli levegőbe, annak nyüzsgő társaságába egy magyar leányka tévedt volna el, szőke fonott hajjal, ártatlan kék szemekkel, Ehhez még a Coralie és Társa és ezzel teljesen kimerítettük a lejátszott műsort. Ez a vigjátéki bohózat természetesen elmaradhatatlan kelléke a műsornak. Ezt ugyan nem engedné el a

mi franciáskodó közönségünk. Tény, hogy sokat kacagtak a színpadi ötletekkel ügyesen össze-vissza szőtt boldonságokon. Szendrey (Dufaurer), György Ilona (Clémence), Borbély (Étine), Kőrösy Juczi (Lucienne), Lubrinicz (Laure néni), ügyes játékkal mindent elkövettek, hogy az előadás gyors tempóban, a színpadi rutin frapps hatásával érjen sikert. Kubinyi Margit a szobaleány szerepében tehetséget árult el.

A Viceadmiralis szombati előadásáról a legszebbet írhatjuk. Rontay táncai, a német, angol, francia tánc-styl utánzatok különösen nagyon tetszettek. Jeles volt a Káldy Viceadmirális és Hunyady Puntója. Ruzsinszky csak kis szerepben ragyogtathatta nagyszerű énekművészetét. A rendezés élénksége oly hatást ért el, hogy ezért külön is kitapsolták Andorffyt.

A vasárnapi előadás az Asszonyregiment sok szót nem érdemel. Azt igen, hogy Rontay két kis virágjándékot kapott. Ugy mondta a színpad mögött, hogy ezt a csokrot legszebb emlékei közt őrzi, mert abból a női kézből jött, amely úgy hallja a kedvesség gráciájával így honorálja — az érdemet. Ez a bucsust hát a kassaiak kedvenc szubrettjének feledhetlenné tette az újhelyi estéket. Az előadás, hogy is mondjuk csak, — mondjuk kedélyes volt. Kedélyes, de egyéb semmi. Olyan nyáriás izü. Nyári operett — nyári siker. Sok-sok ragyogó uniformisba bujtatott primadonna és primadonna jelölt, egy csomó ócska zsidó-vice — szerencse, hogy a Borbély jóízű előadásában — tettek némi hatást. Andorffy színigazgatóját megtapsolták erősen. Az utolsó két estén is zsufolva volt a ház.

A színház ismét csendes. A nyár teljes melegevel leheli az unalmat. Már csak egy pár hátramaradt színházi szépecske hirdeti, hogy itt minap még színházi élet is volt. És ma már a közönség mindenek fölött legerősebben kezdi favorizálni — az uszodát.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar hajózás kérdéséhez.

— Harmadik közlemény. —

Írta: Kőszeghy József

Sátoraljúj hely, jun. 20.

Nem kevésbé fontos azonban ránk nézve a tranzverzális irányu, Prerau és Meluik között létesítendő keletnyugoti csatorna sem, mert ez lesz hivatva a galíciai vízi utakon ide vonuló tömeg áruknak Csehország és ezen keresztül Németország piacaira való szállítását közvetíteni. A lengyel csatornák kivételünket illetőleg, reánk nézve csak annyiban bírnak fontossággal, mert a prerau-meluiki vonal közvetítésével ezeken át szorítják majd le a lengyel termények a magyar buzát.

Ismertessük most meg azokat a fontosabb csatorna-vonalakat, melyek — persze még csak alap koncepciókban, — közvetlen összeköttetésbe fogják hozni a magyar buzatermő vidékek szívé, a nagy magyar belföldet a cseh-német piaccal.

Hieronim természetesen arra mutat rá első sorban, hogy két hajózható folyónk észak-déli irányu és így szerves kapcsolatban van egyik vízvidéke a másikkal: Tiszántul a Dunával csak mesterséges vízi uton járhat. A Dráva-Száva vízvidéke az észéki Dráva torok körül szintén összeköttetésre vár. Hazai csatorna-hálózatunk két alapvonalára lesz tehát a budapest-csongrádi és a vukovár-samáci csatorna, melyek az ország fővárosát a négy főfolyó útján közvetlenül összekötik a termelő helyek négy vízmentő vonalával.

Hieronim e fővonalakon kívül javaslatba hozta, hogy Szatmár, Nagy-Károly a debreceni alsó határon át, Berettyó-Ujfaluval és Gyomával, majd a Kőrösök hajózhatóvá tételével Csongráddal lépjen összeköttetésbe. Hasonlóképp tervezte, hogy Temesvár és Arad közt létesítsenek hajózó csatornát; míg Aradtól a Maros tétesék hajózásra

alkalmas karba. Ily módon a Tiszántul buzatermő vidéke Budapesten át, az osztrák csatornák útján a prágai piaccal és Németországgal széles körben közvetlen összeköttetésbe léphetne.

Hogy ezen síkföldi csatornánk létesítése könnyű és sokkal egyszerűbb feladat, mint bármelyik osztrák hajózó vonal létesítése, azt szakemberek magyarázni nem kell. Egy tekintet az összehasonlított vidékek domborzati térképére, erről az állításról mindenkit meggyőz.

Kevésbé fontos a magyar érdekek szempontjából a budapest-fiumei vonal kiépítése. Egyrészt bizonyos az, hogy a károlyváros-fiumei vonalszakasz rendfelett magas építési- és üzemeltetéssel járna, mely körülmény a vízi szállítás viszonylagos egységárait szerfelett felemelné, de másrészt itt az export terméke vasuti tarifája tengeri kivitelünkre tekintettel oly alacsony díjtételekkel van megszabva, hogy azokkal a hajózási tételek is alig kelthetnének versenyre.

Eddig a technika!

Bizonyos tehát, hogy a tömeg-árak közvetlen vízi szállítása a mai közgazdasági viszonyok közt hasznosnak volna végezhető és hogy műszaki szempontból a vízi szállítás kérdése könnyű szerrel megoldható.

De van az éremnek egy másik oldala is: a vámpolitikai kérdések, továbbá az amerikai és orosz termények messziről kísértő felforgató képe.

Az osztrák csatornák felhasználása csak addig mondható kedvezőnek, míg a vámközösség fennáll. Ugyanaz a féltékeny összetartás, mely a német császár kedvenc eszméjét, nagyratörő gyarmati politikájának ezt a képzelt diadalmát, a Mittelland kanál, a német agráriusok vasakarátával, szépszerével megbuktatta, szétüthet még az osztrák agráriusok szívén is, kiknek ép úgy nem lehet inyükre a magyar buza beözönlése, mint a németeknek. Ezen okból jelenleg a Németországba irányuló exportunk kecsesgető színei mintha már is fakóbbak volnának. Az észak-nyugati kivitel mai végállomásul alighanem a cseh fogyasztó-piacokat kell tekintenünk. A német császár »freihändler« politikája bármily zseniális legyen is az agrárpolitikai szempontból egy óriási hátránnyal jár: iparcikkeinek akar olcsó piacot s a kivitel kevéért olcsó vámtételeket akar megszabni a beözönlő nyers árukra. Ennek az importnak a levét nem akarja meginni a német agrárius Bund; ezért bukott el a Mittelland kanál.

* Országos vásár. A július elsején ugynevezett Sáros vásár ez évben kiválóan sikerült. Régen nem volt oly nagy állat felhajtás mint e vásáron — fájdalom azonban, hogy a szénahiány miatt az árak igen nyomottak voltak.

TANÜGY.

== Nevelő-intézet. (Convictus). A sátoraljúj helyi főgymnasium mellett a kegyesrendi társházban már ez évben nevelő-intézet állott fen. Ezen intézetről a főgymnasium által kiadott értesítő utolsó pontja jelenti, hogy továbbra is fenn fog állani, s azon szülők, kik fiaikat teljesen a tanári kar gondozására óhajtják bízni, a sátoralj-új helyi kegyesrendi társház lónökségéhez forduljanak utbaigazításért és a feltételekről való pontos tájékoztatásért.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

A sátor és a bolt.

Sátoraljúj hely, jul. 2.

A Sátoraljúj helyen imént lefolyt vásár minden kézműiparost meggyőzhetett arról, hogy a nagyobb városok országos vásárai elvesztették jelentőségüket s hogy egy közönséges heti-vásár fogalma fölér egy országos vásárral.

Annyira megy a bolt és a piaci sátor közötti különbség, hogy a sátorok vevői csak olyan iparcikkeket keresnek, amelyek a boltokban nem kaphatók. Ez a körülmény oda szorítja

a kézműiparosokat, hogy vagy a bolti cikkek olcsó utánzatát készítik, vagy némely bolti cikket a boltokból vásárolva hozzák a piacra.

Igy lett a bolt uralkodóvá a piaci sátor fölött, vagyis inkább így lett urrá a kereskedelem az ipar fölött.

A közelebbi vásár alkalmával több kézműiparos sátorában megfordultunk és azon általános panaszt hallottuk, hogy 30 vevő közül mindmegannyi megkérdezte a cikkek árát, de mind a 30 azzal fordult ki a sátorból, hogy azt a cikket a boltban olcsóbban és nagyobb választékban kapja meg. Erre a merkantilisták azt mondják, hogy ez igen természetes, ennek már ezután így kell lenni.

A magyar közgazdaság vezéremberei és vezérlő közegei, a társadalom és az állam, örvendenek fölötte, ha a városokban, sőt a falvakban is mentül nagyobb számu boltok keletkeznek. Ez a korszak irányzata, ilyen a világ művelt közvéleménye. Ez ellen tenni nem lehet.

Minden ember uszik az áramlattal, a szegény kézműiparosokat pedig so dorja és ragadja magával az áradat. A jobbmodú iparosok maguk is boitot nyitnak tehát. A szegényebb iparosság azért kiviszi a piacra sátorát és kirakja a szegényes készítményeit, amelyeknek még olcsóbbaknak kell lenni, mint a boltbeliek. Ez a körülmény terjeszti a kezdetleges egyszerűsítést a készítmények kiállításában és az olcsó nyersanyag beszerzést a kisiparosság körében. Mind ez olyan láncolatát képezi az ipari hanyatlás okainak, amelyeket a modern társadalom önként teremtett magának.

Ezer szerencse, hogy vannak még iparágak, amelyek annyira népies irányban dolgoznak és olyan szükségleti iparcikkeket készítenek, amelyek részint eredeti magyarságuknál, avagy helyi szokások voltuknál fogva, részint pedig azért, hogy az egyszerű jó után elszerezzék a bíró nép által kizárólag kedveltetnek; a piaci sátorokban főkéltre találunk.

Volt idő, midőn a boltokban egyáltalában nem volt szabad olyan iparcikkeket árulni, amelyeket az azon városbeli iparosok is készítettek. Volt idő, midőn egy-egy városban egy cintő és egyetlen tégyszerű készítették csak a cimmunkákat és a tüt és mégis képesek voltak a boltokból az idegen cintárgyakat és az idegen tüké-zitményeket kitiltani.

Ezek készítményeit csak önmaguk árúsihathatták el.

Ismét eladóknak csak olyan helyekre volt szabad nekik árut adni, ahol cincs és tükészítő nem lakott.

Az országos vásárok kivételével nem volt nekik szabad sátorot nyitni sehol, még idehaza sem, mert boltjuk volt. Egyáltalában akkor, akinek boltja volt, sátorot nem tarthatott és viszont, akinek sátra volt, boltban nem árulhattott soha. Ez volt régen a sátor és a bolt közötti joghatár.

Ma is érdemes volna a fölött is okoskodni, amit a hetivásár tartási kérdésben most is érvényesít a törvény, hogy nem volna-e szükséges a bolt- és sátorkérdés történetének alapos tanulmányozása mellett, a helyben készített iparcikkek forgalmát nem csak a sátorban, de a boltban is korlátozni? Nem érne-e ez többet a hazai iparpártolás ügyében ki fejtett minden vaklármanál, melynek végeredménye még is csak országos kudarc lesz és egy nagy időt emésztő várakozás mely alatt még inkább elszegényedjk a kézműiparosság?

Munkakorlátozás a vidéki postahivatalokban. Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki, melyben ez évi július hónap elsejétől kezdve kiterjeszti a vidéki posta- és távirahivatalokra nézve is a fővárosi hivataloknál máris érvényben levő vasárnapi, továbbá Ujévnappja, Husvét hétfője, Adozócsütörtök, Urnapja, Pünkösöd hétfő, Karácsony első és második napja, április 11. és augusztus 20-iki ünnepekre vonatkozó munkakorlátozást.

MULATSÁGOK.

Az érettek júniálisa. Előző lapunk zártakor jeleztük, hogy az érettségít tett diákok júniálisa mint minden esztendőben úgy most is nagyszerűen sikerült. Az elmúlt esztőtörtöki nyári est ragyogó, holdvilágos pompája ezüstös fényével regyogott le a Bock-kert falombjai közé, poézisével körülövezve azt a színes, illatos kavargást is, amelyet a sok diák-ideal, a széke és barna leánykák szépsége, táncoló silhuettje árasztott ki a kert asztalai felé, hol vig társaság mulatozott, a késő éjfél órákig. A Hadady Géza tanár diszelnöksége alatt rendezett júniális az idei nyári táncmulatságok legsikerültebbje volt. A jelenvolt díszes hölgytársaság névsorát tudósítónk a következőképp jegyezte fel: Asszonyok: Ambrózy Nándorné, Barna Bertalané, Bettelheim Mórné, Bariss Árpádné, Barna Gyuláné, Dolozselek Albertné, Dókus Gyuláné, Ehlert Gyuláné, Fonyi Árpádné, Gortvay Aladárné, Haas Adolfné, Keresztény Lajosné, Langerman Károlyné, Markovics Miksáné, Móré Gézáné, Meczner Gyuláné, Nyeiczkey Pálné, Somogyi Bertalané, Svájcz Jánosné, Szöllősi Arturné, Turánszky Zoltánné dr-né, Tátray Dezsőné dr-né, Wilhelm Henrikné, Wiedler Józsefné, Walther Lászlóné, Wieland Lajosné, Vágó Gyuláné. — Leányok: Barna Juliska, Bettelheim Ilona, Bettelheim Paula, Dolozselek Bandika, Fonyi Ilona és Irén, Fried Etelka, Havas Aranka és Irénke, Krafcsik Mariska, Langerman Mariska, Markovics Flóra és Zsófi, Móré Etike és Margitka, Nyeiczkey Gabi és Pöszi, Somogyi Sárika, Spilenberg Sárika, Svájcz Poldi, Szöllősi Paula, Vágó Margitka, Wiedler Micike, Wessely Szerén és Aranka, Wilhelm Margit és Lenke.

A mádiak nyári mulatsága. Megyénk társadalmi életének kiválóan örvendetes jelenségéről adhatunk hírt, ha megdicsérjük a mádiak jókedvét, melyet alkalmunk volt fényes megnyilatkozásban tapasztalni június 30-án, vasárnap, a Mádhöz közel fekvő szilvási fürdő parkjában. Négy uri asszony: Borsay Miklósné, Kempinszky Ottóné, Mogyoróssy Jánosné és Teleky Lászlóné, mint háziasszonyok, oly pompás nyári mulatságot rendeztek, mint a milyennek képzeljük a görög mythologia szerint az istenek lakomáját az Olympuson. Igaz, hogy a mintegy 80 főből álló társaság nemcsak gazdag lakomára jelent ott meg, hanem magával vitte a szívet és kedélyének egész derült világát. S mindehhez azután a mádi asszú, a borok királya kellett, hogy parancsoljon tréfát, kacagást, táncot és sebhénel-szebb éneket. Goethe, mikor Stein bárónéba szerelmes lett, hegyek ormain sirta ki szenvedését; mi hegyek alján, arnyas fák alatt vidám hangulatban gyönyörködünk sok szép asszony és leány szemében, táncában és lelkében. E bájos mulatságon képviselve volt Mád, Szerencs, Zombor, Sátoralj-Új hely; továbbá Győr, Pest és Szabolcs megye; s a legfinomabb hegyaljai borok tüze mégis egy általános jókedvebe olvasztott össze bennünket. Azt tehát fölösleges is megemlítenem, hogy az éjjelt kidobtuk a kalendáriumból; de arról szólok, hogy Matolay Béla igen szellemes felköszöntővel a négy háziasszony boldogságára kilopta szíveinkből az éjjent!

Dr.
A homonnai katolikus kör a mult vasárnapon a Szirtalján saját tőkájének gyarapítására szépen sikerült nyári táncmulatságot rendezett.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETE.

Kéziratokat a szerkesztőség nem a vissza és névtelen levelekre nem válaszol

E. N. Páris. Az egyik londoni levelet köszönettel átvettük, a másikat még e hónapban közölni fogjuk. A lapot már a párisi címre küldjük.

Érdeklődő Helyben Egyenesen a kabinetrodához is fordulhat. A másik úgy úgy áll a hogyan megmondtuk, olvastuk a miniszter levelet.

Nem közölhető. Lotört róza. — Üres élet.

Kiadja: Ehlert Gyula.

679. 737. és 800/1901. végr. szám.

Árverési hirdetmény.

Alólikt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a s.-a.-ujhelyi kir. bíróság 1901. évi Sp. 158/4. 1901. V. II. 213/1. és 243/1. 1900. Sp. I. 38/3. és Sp. II. 182/4. számú végzése következtében Dr. Rosenthal Sándor, Dr. Fried Lajos, Dr. Tátray Dezső és Dr. Székely Albert ügyvéd által képviselt Zemplén. kerask. bank, Deutsch Miksa és Bernauer Lajos, Dr. Fried Lajos és Naumaun Adolf javára Zselinszky Károly és Főző József ellen 50 kor., 40 kor., 100 kor., 99 kor., 26 és 166 korona 56 fillér s jár. erejéig 1901. évi május hó 1. 9. és 24-én fogantatott kelégtési végrehajtás utján lefoglalt és 2338 koronára becsült következő ingóságok u. m. házi butorok, furó gép, esztergepad és statuk nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a s.-a.-ujhelyi kir. járás-bíróság 1901. évi V. II. 213. 243. és 284/2. sz. végzése folytán 445 kor. 82 fill. tőkekövetelés ezeknek esedékessé vált 5% kamatai 1/8 % váltó-díj és eddig összesen 115 kor. 01 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Helyben alperesek lakásán és műhelyükben leendő eszköz-lésére 1901. évi július hó 6. napjának délelőtti 10 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzésel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fog adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le, és felülfoglaltatták és szokra kielégítési jogot nyertek volna ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt S.-A.-Ujhelyben, 1901. évi június hó 16. napján.

Tomasovszky Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

Néhány tanulótárs

kerestetik az elemi iskola hat osztályát elvégzett fiu mellé, ki **a polgári iskola III. osztályát** a jövő tanévben mint magántanuló kívánja végezni. — Értekezhetni eziránt e lap kiadó-hivatalában. (Főtér 9. sz.)

Furdókat

használt petroleumosat, olajosat, kátrányosat vásárol a legmagasabb napiár mellett **az első sátoraljaujhelyi petróleum-finomító részvénytársaság.**

Kátrány

szőlőkaró bevonására és egyéb célokra jó minőségben métermázsánként **6 koronaért** kapható az első s.-a.-ujhelyi petróleum finomító részvénytársaságnál.

ÉRTESÍTÉS!

Tekintettel Sátoralja-Ujhely rohamos fejlődésére, úgy a helyi, valamint a vidéki intelligens közönségnek az alábbjelzett tekintetben magasabb igényeit szem előtt tartva, egy:

Ércz-fényező műhelyt

építettem és rendeztem be, ahol a tárgyak használatukhoz mérten megfelelő hőségben **email-szerű keménységgel** a megkívántató szín és diszitással festetnek és fényeztetnek. Nevezetesen:

Furdókádak és mindennemű **vizes edények, vas-butorok, tálczák, vas- és pléh-üemezből** készült **disztárgyak** és **czimtablák**, ugyszintén finomabb kivitelű **járművek** ugymint: **bicziklik** és különösen a **kocsiknak** azon alkatrészei, amelyek az eső, sár, horzsolás és mosásnak vannak kitéve, ezen módszer szerinti fényezésre leginkább ajánlhatók.

Amidőn a nagyérdemű közönségnek becses figyelmét ezen **ércz-fényező műhelyemre** felhívni van szerencsém, hol is a fentnevezett munkák mérsékelt árak mellett pontosan és izlésesen teljesítetnek, bátor vagyok még magamat ajánlani magasabb igényű **ajtó- és ablak-szárnyak mázolására**, különösen pedig **fautánzással**, a legizlésesebb kivitelben és

maradok mindenkor kész szolgálattal

Kericz Sándor,
kocsigyártó és ércz-fényező.

A Zemplén könyvnyomdájában

egy tanonc

azonnal felvétetik.

HIRDETÉSEK

A
ZEMPLÉNI UJSÁG

számára jutányos áron felvétetnek

a kiadóhivatalban. (Főtér 9. sz.)

Épületek, ingóságok, termények

tűz és jégkár elleni biztosítására,

továbbá: élet- és járadék biztosítások felvételére

ajánlkozik :

az Első Magyar Általános Biztosító Társaság

kerületi ügynöksége

S.-A.-UJHELYBEN, a „Zemplén“ kiadóhivatalában.